

УДК 351.7

Волков Ю.М.

викладач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ НА УРАЖЕННЯ

Статтю присвячено проблемі психологічних аспектів, які впливають на застосування вогнепальної зброї поліцейським на ураження. Описано фактори, які негативно впливають на ефективність діяльності працівників поліції в ситуації застосування вогнепальної зброї на ураження. Названо психологів та вчених які досліджували дану проблему. Дії працівників сучасних правоохоронних органів не завжди є своєчасними та відповідними, особливо при застосуванні вогнепальної зброї, що призводить до порушення умов правомірності застосування зброї. В окремих випадках працівники правоохоронних органів при використанні вогнепальної зброї володіють тактикою і прийомами її застосування, але не володіють достатньою психологічною підготовкою, що й приводить до негативних результатів.

Ключові слова: застосування вогнепальної зброї, психологічні аспекти, працівник поліції, правомірність застосування вогнепальної зброї.

Постановка проблеми. Ситуація, що склалася в Україні, є не найкращою за всі часи її незалежності: порушення публічного порядку, захват державних адміністрацій, будівель поліції, СБУ, прокуратури та вчинення інших тяжких злочинів тощо. Працівники поліції відіграють важливу роль у вирішенні цієї проблеми, так як на них покладено безпосередній обов'язок забезпечувати безпеку громадян і публічний порядок, виявляти, запобігати і припиняти кримінальні правопорушення. У діяльності поліції щодо забезпечення публічного порядку, охорони прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб, боротьби з різними правопорушеннями важливе значення має використання заходів припинення спеціального призначення, до яких належать заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і вогнепальна зброя. Дане дослідження про психологічні аспекти застосування вогнепальної зброї поліцейськими на ураження – є актуальним, як ніколи.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідження проблеми психологічних аспектів застосування вогнепальної зброї поліцейським на ураження привертала увагу багатьох психологів у зв'язку з процесом професійної підготовки працівників поліції таких, як

А. Волков, А. Столяренко, А. Буданов, В. Андросюк, Л. Казміренко, Г. Юхновець. Також ця проблема привертала увагу науковців (В.Г. Афанасьєва, З.О. Астемірова, Д.М. Бахраха, О.М. Бандурку, І.І. Веремеєнка, І.П. Голосніченка, О.Е. Жалінського, А.Н. Леонтева та ін. Ще традиційно цей аспект діяльності працівників правоохоронних органів розглядався крізь призму правових відносин (А. Перушиним, Ю. Бауліним, В. Глущенком та іншими), а також формування готовності до дій в екстремальних умовах та діяльності за таких обставин (В. Колосієць, В. Леферов, В. Медвєєв та інші).

Метою статті є дослідження психологічних факторів, що впливають на застосування поліцейськими вогнепальної зброї на ураження.

Виклад основного матеріалу. Вогнепальна зброя – найбільш суворий захід примусу. Вона застосовується у виключених випадках – якщо існує загроза життю працівника поліції або інших людей або правопорушник чинить збройний опір. Застосуванню зброї передують попередження, за виключенням випадків, коли особа чинить збройний опір або спроби заволодіти вогнепальною зброєю. Вогнепальна зброя не може бути застосована у місцях, де можливо завдати шкоду іншим особам.

Як стверджує ч. 4 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію»: Поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю: якщо існує безпосередня загроза життю особам (поліцейському, членам його сім'ї, жертві нападника, заручнику тощо) або для затримання особи, що чинить збройний опір (що теж створює загрозу життю працівника поліції) [1].

При застосуванні вогнепальної зброї працівник поліції здійснює ряд дій юрисдикційного, організаційно-управлінського, публічно владного, виконавсько-розпорядчого характеру. Отже, застосування зброї – це важлива форма реалізації правових норм і ступеня управлінської діяльності.

Застосування вогнепальної зброї є кульмінаційним етапом діяльності працівника поліції, тут перехрещуються правові, соціальні, психологічні, релігійні, професійні та адміністративно-правові аспекти особистості працівника поліції. [4]

Психологічна підготовка застосування вогнепальної зброї до дій у ситуації, повинна ґрунтуватися саме на цих елементах, які організують та інтегрують в єдину цілісність професійні знання, навички та досвід працівника правоохоронних органів. Сприйняття закономірностей суспільного життя, особливою частиною якого є застосування вогнепальної зброї, не залежить від того, на якому рівні воно здійснюється на основі образу конкретної ситуації в свідомості конкретного індивідуума. Як уявляється, слід виявити образ ситуації застосування вогнепальної зброї на ураження в свідомості працівника поліції і перевірити ефективність соціально-психологічного тренінгу «Готовності до застосування вогнепальної зброї на ураження». Серед факторів, які негативно впливають на ефективність діяльності працівників поліції в ситуації застосування вогнепальної зброї на ураження, можна назвати такі:

1) фактори відповідальності: страх зазнати карної відповідальності; страх, що керівництво різко негативно реагуватиме на факт застосування вогнепальної зброї;

2) морально-етичний та релігійний фактори: відчуття провини; страх за подіяти гріх; страх зазнати кари Господньої; відчуття провини та сорому перед товаришами; побоювання, щоне відповідаєш образіві мужнього чоловіка; відчуття того, що повинен побороти себе і влучити в людину;

3) професійний фактор: невпевненість у правомірності застосування вогнепальної зброї; погане володіння навичками стрільби та пересування; неможливість передбачити поведінку злочинця; невпевненість у «законності» професійного обов'язку;

4) соматично-психологічний фактор: відчуття внутрішнього напруження; всеохоплюючий страх; пригніченість волі; інтенсивні переживання; пригніченість; відчуття розгубленості та самотності; бажання втекти; зміни у відчутті часу; неприємні відчуття в сонячній сплетині; напруження в плечах, шії та руках; м'язовість; шум у голові та незрозумілі відчуття; агресія і злість; різноманітні відтінки страху (страх вбити, страх померти, страх вистрілити); жалість і до себе, і до злочинця; відчуття, що не можна застосувати вогнепальну зброю проти людини; надконцентрація на об'єкті небезпеки, тобто на злочинцеві або на його зброї; незнайомі раніше стани. [2]

У процесі вогневої підготовки працівників поліції, як правило моделюють тільки її операційні характеристики, тобто виробляють рухові навички безпосереднього виконання пострілу. Такі тактичні характеристики ситуації застосування вогнепальної зброї на ураження, як: феномен протистояння злочинцеві в його фізіологічних і психологічних складових, наявність полімотиваційності, багатоваріативність розвитку подій, зміни функціонального стану, що одночасно є наслідком, чинником та основою цілепокладання подальшого розвитку ситуації, екзистенціальна загубленість - не моделюються та не враховуються у процесі традиційної підготовки.

Висновки. Отже, психологічні аспекти застосування вогнепальної зброї на ураження є важливим у роботі поліцейських. Застосування вогнепальної зброї на ураження є складним психологічним процесом для працівника поліції, оскільки діяльність працівника поліції в кожній окремій ситуації формується на мотиваційних та ціннісних характеристиках особистості поліцейського, його культурних і релігійних орієнтаціях і, зрештою, на індивідуальних особливостях соціальної перцепції. Зазначені елементи психічного стану у подальшому починають формувати предмет діяльності і мотиваційну сферу працівника поліції, на яких ґрунтується ефективність професійної підготовки та ефективність діяльності в реальних умовах [3, с. 176].

Фактором який негативно впливає на поліцейського при застосуванні вогнепальної зброї є недостатня психологічна підготовка. У поліцейських є необхідність і проведенні спеціальних тренінгів з психологами на яких буде розглянуто проблему застосування вогнепальної зброї на ураження.

Зауважимо, що працівникові поліції не потрібно зловживати правом на застосування вогнепальної зброї на ураження. Його духовна відповідальність настає навіть тоді, коли застосування вогнепальної зброї буде правомірним.

Бібліографічні посилання

1. Закон України «Про Національну поліцію», Положення про патрульну службу МВС, Положення про Національну поліцію : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 верес. 2017 р.: (офіц. текст).– К.: ПАЛИВОДА А.В., 2017.- 104 с. – (Законодавство України)

2. Малічевський В.І. Психологія застосування вогнепальної зброї на ураження : деякі соціокультурні та практичні аспекти // Наукові записки. – Вип. 2. – 2001. – С. 191–195.

3. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.: Политическая литература. – 1975. – С. 356.

4. Андросюк В.Г., Казміренко Л.І., Кондратьєв Я.Ю. та інші. Юридична психологія. – К.: Ін Юре, 2000. – 112 с.

Надійшла до редакції 09.01.2018

Volkov Yu.M. Psychological aspects of the use of firearms by the police for damage.

The article deals with the problem of psychological aspects that affect the use of firearms by the police for damage. Described are factors that negatively affect the effectiveness of police officers in the use of firearms for defeat. Names of psychologists and scientists who investigated this problem.

The actions of employees of modern law enforcement agencies are not always timely and appropriate, especially in the use of firearms, which leads to a violation of the lawfulness of the use of weapons. In some cases, law enforcement officers, using firearms, have tactics and methods of using it, but do not have sufficient psychological training, which leads to negative results.

The police officer does not need to abuse the right to use firearms for defeat. His spiritual responsibility comes even when the use of firearms is lawful.

Keywords: *firearms, psychological aspects, police officer, lawful use of firearms.*

* * *

УДК 342.95

Поптанич Ю.М.

аспірант

(Національна академія внутрішніх справ)

**НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ
ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ
ТА ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ
АСПЕКТИ**

Висвітлено нормативне регулювання діяльності підрозділів Національної поліції України, що здійснюють запобігання правопорушенням у фінансовій сфері, їх адміністративно-правові аспекти та шляхи вдосконалення.

Ключові слова: *Національна поліція, фінансова сфера, нормативне забезпечення, правопорушення, запобігання, економіка.*